

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18.11.2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że A. M. jako pracownik u płatnika składek (...) SP. Z.O.O. nie podlega: obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu od dnia 01.07.2020 r. do 31.03.2021 r.

W ocenie ZUS, A. M. nie wykonywał pracy u płatnika składek w spornym okresie, a został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jedynie w celu uzyskania tytułu do ubezpieczeń społecznych i prawa do wypłaty świadczeń przysługujących osobie o statusie pracownika.

W toku postępowania nie zostały przedstawione wystarczające dokumenty i dowody potwierdzające fakt podjęcia pracy i jej wykonywania przez A. M.. Dodatkowo ZUS wskazał, iż umowa o pracę i świadectwo pracy zostały podpisane przez prezesa zarządu O. S. w momencie, gdy nie przebywał on w Polsce.

/decyzja – k. 59-61 akt ZUS/

Odwołanie od powyższej decyzji w całości wniósł A. M., wnosząc o jej zmianę i ustalenie, iż podlegał ubezpieczeniom społecznym, jako pracownik w spornym okresie. W uzasadnieniu swego stanowiska skarżący wyjaśnił, że O. S. prezes spółki (...) SP. Z.O.O. znajomy syna ubezpieczonego, z uwagi na częste pobyty za granicą, fakt zamieszkiwania we L. - poszukiwał pracownika w Polsce do prowadzenia bieżących spraw spółki. Powyższe uzasadnione było obostrzeniami wprowadzonymi w podróżowaniu (w tym za granicę) w związku z obowiązującym stanem epidemii.

Zakres czynności do wykonywania, których zobowiązany był ubezpieczony jako pracownik obejmował odbiór korespondencji, przekazywanie jej do osób uprawnionych, dbanie o dokumentację, przekazywanie dokumentów do księgowości, kontakt z księgowym, pomoc w tłumaczeniu i przekazywaniu informacji, tak by właściciel orientował się w bieżących sprawach spółki dotyczących m.in ubezpieczeń społecznych, systemu spraw obywatelskich cudzoziemców, kontakt telefoniczny z Firmami z Polski, przygotowywanie i przekazywanie dokumentów odpowiednim organom, gromadzenie dokumentów ich weryfikacja, robienie kopii, pilnowanie terminów rozliczeń i składania dokumentów. Odwołujący zaznaczył, iż taką samą pracę wcześniej świadczył jego syn, który zrezygnował z niej wobec otwarcia własnej działalności. Syn poinformował go też o możliwości podjęcia pracy u płatnika.

Skarżący zaznaczył, że po zatrudnieniu ubezpieczonego prezes spółki we wrześniu 2020 r. odbywał kwarantannę w miejscu jego zamieszkania.

Równocześnie ze względu na stan epidemiczny wszelka działalność gospodarcza w Polsce napotykała na szereg przeszkód, co przełożyło się na znaczne ograniczenie obrotu, rozpoczęły się problemy na rynku surowców, petrochemicznych, co przełożyło się na powolnienie całej branży, przetworów tworzyw sztucznych. Prezes planował zmianę profilu jej działalności, spółka rozpoczęła poszukiwania maszyny do przetwarzania łądyg roślin, tj. oddzielania włókna od paździerza. Wówczas na początku września nastąpiło spotkanie z przedstawicielami spółki z przedstawicielami G. F., które zostało zorganizowane przez ubezpieczonego. W ocenie skarżącego nie ma też znaczenia dla sprawy podpisanie dokumentu podczas pobytu poza granicami Polski.

Odwołanie podpisał J. C. - adwokat.

/odwołanie k. 3-4/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o zwrot odwołania w trybie art. 130^{1a} § 1kpc z uwagi na brak pełnomocnictwa, ewentualnie oddalenie odwołania wnioskodawcy, zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podtrzymując stanowisko i argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie k 6-8/

Zarządzeniem z dnia 25.01.2023 r. zwrócono odwołanie na podstawie art. 130^{1a} § 1 kpc wobec braku pełnomocnictwa.

/zarządzenie k. 10/

Pismem z dnia 13.02.2023 r. pełnomocnik wnioskodawcy na zasadzie przepisu 130^{1a} § 3 kpc w załączeniu przedstawił odpis pełnomocnictwa i wniósł o nadanie sprawie biegu.

/pismo k. 13/

Płatnik nie zajął stanowiska w sprawie.

/bezsporne/

W toku procesu strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska procesowe.

/bezsporne/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Płatnik (...) sp. z o.o. została wpisana do rejestru pod numerem (...). Wspólnikami spółki są: O. S. i I. S. od 24 lipca 2013 r. Organami uprawnionymi do reprezentowania spółki są członkowie zarządu jednoosobowo. Osobami wchodzącymi w skład organu byli: O. S. jako prezes zarządu od 24 lipca 2013 r. oraz I. S. jako wiceprezes zarządu od 24 lipca 2013 r. Przedmiotem działalności spółki jest m.in. produkcja opakowań z tworzyw sztucznych. Zakład produkcyjny znajdował się we L.. Działalność w Polsce polegała na pozyskaniu surowca potrzebnego do wytwarzania opakowań foliowych. W październiku 2022 r. O. S. zmarł.

/bezsporne odpis z KRS k.36- 40 akt ZUS oraz k. 308-313, dokumentacja z KRS k. 232-293, zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

Wnioskodawca A. M. jest magistrem ekonomii. Ma znajomość języka rosyjskiego.

/dyplom ukończenia studiów k. 21 akt ZUS/

Wnioskodawca od 30.05.2011 r. do 28.04.2019 r. był zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego jako osoba bezrobotna niepobierająca zasiłku. Następnie, aż do spornego zatrudnienia nie posiadał tytułu do ubezpieczeń.

/bezsporne/

O. S. pozostawał w relacjach biznesowych z żoną wnioskodawcy. Relacja biznesowa przekształciła się też w relację prywatną. Rodziny były zaprzyjaźnione.

/zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

Płatnik na podstawie umowy najmu z dnia 14.11.2016 r. wynajmuje od syna wnioskodawcy M. M. część lokalu położonego w (...)stanowiącego jedno stanowisko biurowe dla celów działalności biuro - administracyjnej. M. M. mieszka pod tym adresem. Spółka wynajmowała też część hali do składowania materiału w L..

/umowa najmu k. 62, zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

Wnioskodawca o pracy u płatnika składek miał dowiedzieć się od syna M. M.. Syn miał polecić go jako osobę zaufaną. M. M. pracował w spółce (...) do wakacji 2020 r. Zajmował się prowadzeniem spraw spółki w Polsce, odbierał korespondencję, przekazywał dokumenty księgowości, tłumaczył właścicielom obowiązujące w Polsce procedury. Miał

pełnomocnictwo notarialne umożliwiające kontakty z urzędem celnym i odprawy. M. M. zrezygnował z tej współpracy z uwagi na zmianę profilu działalności spółki. Chciał dostarczać surowce spółce w drodze produkcji rolnej.

/zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

W dniu 1 lipca 2020 r. strony, tj. płatnik (...) i A. M. miały zawrzeć umowę nazwaną umową o pracę na czas nieokreślony. Wnioskodawca miał zostać zatrudniony na stanowisku pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy. Czas pracy miał być ruchomy, uzależniony od potrzeb i sytuacji epidemiologicznej w kraju. Wynagrodzenie wynosiło 2600,00 zł brutto.

/umowa o pracę k. 24 akt ZUS, oryginał koperta k. 227/

A. M. został zgłoszony do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego od 1 lipca 2020 r. do 31 marca 2021 r. z kodem tytułu ubezpieczenia - pracownik. Dokument zgłoszeniowy został przekazany 7 lipca 2020 r., a dokument wyrejestrowujący 31 marca 2021 r.

/bezsporne/

Do obowiązków wnioskodawcy w ramach zawartej umowy miało należeć: kontakt z firmami i partnerami, wysyłanie i odbieranie korespondencji, obsługa dokumentów firmowych oraz wykonywanie doraźnych poleceń prezesa. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną praca miała być świadczona głównie zdalnie z domu. Praca miała być nadzorowana przez prezesa zarządu. A. M. nie był upoważniony do podpisywania dokumentów firmowych, nie miał też pełnomocnictwa notarialnego. Wynagrodzenie miało być płacone wnioskodawcy do ręki.

/zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

A. M. miał podejmować czynności zdalnie, pilnować terminu korespondencji, utrzymywać kontakt z biurem księgowym z organami państwowymi, miał odbierać korespondencję mailową (spółka miała swojego maila, O. S. miał też mail prywatny), tą która przychodziła pocztą - miał dostarczać mu syn. Wnioskodawca miał wykonywać skany dokumentów, informować właścicieli o tym, co się dzieje w spółce. Spółka nie dysponowała własnym komputerem. Wnioskodawca miał korzystać z własnego sprzętu. Ksero większej ilości dokumentów miał wykonywać w punkcie ksero. Razem z O. S. wnioskodawca miał zorganizować spotkania z firmą, z którą płatnik miał dokonać zakupu maszyny do produkcji. Trudno określić, w jakim wymiarze czasu pracy pracował. Miał być gotowy cały czas do pracy, miał zastępować właściciela firmy. Okres pandemii całkowicie zamroził działanie spółki, bowiem brakło surowca.

/zeznania świadka M. M. - protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09/

W dniu 29 września 2020 r. wnioskodawca stał się niezdolny do pracy z powodu choroby z przyczyn kardiologicznych. Wcześniej leczył się m.in. z tych samych przyczyn. W styczniu 2021 r. u ubezpieczonego stwierdzono niedowład prawych kończyn po przebytych udarze.

/dokumentacja medyczna k. 65-66, k. 71-78, k. 79-118, k. 120- 169 k. 175-206/

Wniosek o zasiłek chorobowy dla wnioskodawcy złożył w imieniu płatnika - jego syn, bowiem dysponował nadal stosownym pełnomocnictwem.

/zeznania świadka M. M. protokół z rozprawy z dnia 12.04.2023 r. 00:10:03 - 00:53:09, dokumenty w sprawie XU 106/23 załączonej do akt sprawy/

Na miejsce wnioskodawcy w okresie jego nieobecności nikt nie został zatrudniony.

/bezsporne/

Płatnik składek złożył za A. M. imienne raporty miesięczne w którym wykazał podstawy na ubezpieczenia społeczne w wysokości: za lipiec i sierpień 2020 r. - 2600,00 zł, wrzesień 2020 r. - 2426,67 zł, od października do grudnia 2020 r. - 0,00 zł oraz za marzec 2021 r. - 840,00 zł. Za styczeń i luty 2021 r. płatnik składek nie złożył dokumentów rozliczeniowych za ubezpieczonego.

/bezsporne/

W przekazanych za A. M. imiennych raportach miesięcznych o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek, płatnik składek wykazał:

- wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy od 29 września do 12 października 2020 r.,

- zasiłek chorobowy od 13 października do 31 grudnia 2020 r. oraz od 1 lutego do 21 marca 2021 r.

/bezsporne/

Z dniem 31.03.2021 r. stosunek pracy z wnioskodawcą miał zostać rozwiązany za wypowiedzeniem przez pracodawcę z przyczyn nie dotyczących pracownika .

/świadczenie pracy k. 23- 25 akt ZUS, oryginał świadectwa koperta k. 227/

Z informacji udzielonej przez placówkę Straży Granicznej w Ł., wynika, że O. S. prezes zarządu (...) sp. z o.o. w momencie podpisywania umowy o pracę z A. M. tj. 1 lipca 2020 r. oraz jej wygaśnięcia tj. 31 marca 2021 r. nie przebywał na terytorium Polski.

/informacja straży granicznej k. 35 akt ZUS/

Płatnik posiada otwarty obowiązek podatkowy w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT-Płatnik) od 1.01.2018r. do 30.12.2020r w (...). Za okres od 1.01.2019r. do 31.12.2022r. płatnik posiada otwarty obowiązek w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT -płatnik), od 31.12. 2020r. nie dokonał wpłat. Na dzień 31.03.2023 r. płatnik nie posiadał zaległości, których wierzycielem jest (...), natomiast wg zapisów na Centralnej Karcie Kontowej Spółka posiada zaległość w podatku dochodowym od osób fizycznych za miesiąc luty 2020r. w wysokości 8 zł wynikającą z deklaracji PIT - 4R za rok 2020 złożonej do (...). Spółka dokonywała terminowych wpłat za okres 01/2019 -12/2019 oraz 01/2020 -09/2020.

/informacja US k. 47 oraz informacja k. 55/

Ze sprawozdań finansowych płatnika wynika, iż spółka w spornym okresie począwszy od 2017 r. ponosiła stratę.

/sprawozdanie finansowe z działalności płatnika za 2019, 2018 2017 k. 51-41 akt ZUS/

Płatnik posiadał zadłużenie z tytułu składek za okres 11/2019 04-10/2020 i 03/2021 uregulowane w dniu 31.01.2022 r.

/bezsporne/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a Sąd nie znalazł przyczyn, by czynić to z urzędu, a ponadto częściowo opierając się na zeznaniach świadka M. M., w takim jedynie zakresie, w jakim zeznania te posłużyły do poczynienia ustaleń w sprawie.

Oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy, Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka M. M., w zakresie w jakim wskazywał na realność, zawartej w dniu 1 lipca 2020 r. zwartej między płatnikiem i wnioskodawcą umowy o pracę . Ogólnikowe i enigmatyczne zeznania syna wnioskodawcy, który jest zainteresowany tym, aby sprawę rozstrzygnięto na korzyść osoby mu najbliższej, muszą być oceniane z ostrożnością w zestawieniu z treścią pozostałych zgromadzonych

w sprawie dowodów i w ocenie Sądu na gruncie rozpoznawanej sprawy nie mogą przesądzać o przyjęciu ustaleń faktycznych korzystnych dla odwołującego.

Zdaniem Sądu zeznania ww. świadka wskazujące na fakt realizowania przez wnioskodawcę i płatnika umowy o pracę są gołosłowne, brak bowiem obiektywnych dowodów na wykonywanie pracy przez A. M..

Do obowiązków wnioskodawcy w ramach zawartej umowy miało należeć: kontakt z firmami i partnerami, wysyłanie i odbieranie korespondencji w tym mailowej, obsługa dokumentów firmowych, przekazywanie ich księgowości, wykonywanie kopii dokumentów oraz wykonywanie doraźnych poleceń prezesa. Z uwagi na sytuację epidemiologiczną praca miała być świadczona głównie zdalnie z domu.

Tymczasem znamienym jest, iż spółka nie dysponowała w Polsce żadnym komputerem, nie udostępniła go więc pracownikowi, niejasnym jest więc za pomocą jakich narzędzi wnioskodawca miał tą pracę wykonywać - w tym odbierać korespondencję mailową spółki. Syn ubezpieczonego w swych zeznaniach wspomina, iż wnioskodawca w tym zakresie miał korzystać z własnego komputera i skanera. Niemniej jednak w procesie nie ujawniono żadnej korespondencji mailowej - jej wydruków pochodzących z tego komputera, mogących chociażby w szczątkowej formie wykonywanie tego typu pracy potwierdzać, choć podobno korespondencji - z uwagi na różnorodność wniosków, jakie były składane w wyniku pandemii miało być dużo. Ponadto wnioskodawca miał dokonywać kopii dokumentów pracując zdalnie w domu, ewentualnie w punkcie ksero. Jednakże nie wiadomo jakiej dokumentacji miało to dotyczyć, gdzie następnie miała być ona przesyłana - brak potwierdzeń nadania, lub przechowywana. Brak też dokumentów potwierdzających opłatę za zrobienie kserokopii. Ponadto wnioskodawca miał niejako zastępować właściciela firmy w Polsce wykonując czynności biurowe - nie miał jednak nawet upoważnienia do podpisywania dokumentacji, odbioru korespondencji - tą nadal przychodzącą fizycznie odbierał jego syn. Ponadto nie wiadomo jak wnioskodawca miałby występować z ramienia firmy do urzędów w tym celnych, nie mając ku temu odpowiedniego pełnomocnictwa. Pełnomocnictwo notarialne do wykonywania tych czynności nadal posiadał jego syn. Niejasnym jest też, z jakimi kontrahentami i klientami płatnika wnioskodawca podejmował rozmowy, skoro jak zeznał świadek okres pandemii całkowicie zamroził działanie spółki, bo zabrakło surowca. Wnioskodawca wraz z prezesem zarządu płatnika miał też zorganizować spotkanie z przedstawicielami firmy, od której miano zakupić nową maszynę do produkcji, jednakże w procesie nie powołano żadnego dowodu z zeznań świadków: kontrahentów czy klientów płatnika, którzy wskazałą okoliczność by potwierdzili. W procesie brak także dowodu na to, iż z ramienia płatnika wnioskodawca przekazywał jakąkolwiek dokumentację firmie księgowej. Nikt tego z ramienia tej firmy nie potwierdził. Tym samym twierdzenie, co do faktycznego wykonywania pracy przez wnioskodawcę w ramach zawartej umowy pozostają gołosłowne.

Znamienym jest też, że nawet przyjmując, iż pewne czynności na rzecz spółki wnioskodawca wykonywał (do czego w świetle powołanych wyżej okoliczności brak uzasadnionych podstaw) nie jest jasnym jak praca wnioskodawcy miała być rozliczana i kontrolowana. Rzekomo polecenia miał mu wydawać prezes zarządu płatnika, jednakże nie wiadomo czego miały one dotyczyć na bieżąco, jakich wykonywanych czynności, skoro spółka w praktyce nie funkcjonowała. W procesie brak dowodów, iż wnioskodawca był jakkolwiek rozliczany z powierzonych mu zadań, co w praktyce z uwagi na brak podporządkowania pracowniczego wyklucza istnienie stosunku pracy. Także czas pracy wnioskodawcy nie był w żaden sposób kontrolowany ani rozliczany. Wnioskodawca miał rzekomo w nieograniczonym zakresie pozostawać w dyspozycji prezesa zarządu, lecz nie wiadomo w jakim celu, skoro w praktyce spółka działalności nie prowadziła. Nie należy też tracić z pola widzenia, iż zarówno wnioskodawca, jego syn, jak i jego żona pozostawali w relacjach przyjacielskich z członkami zarządu płatnika składek, a zatem nie wykluczone, że poszczególne czynności, jeśli w ogóle były wykonywane wynikały stricte z tych relacji. W końcu zaznaczyć należy, iż wątpliwym jest nawet czy czynności jakie miał podejmować wnioskodawca faktycznie były odpłatne. Brak jest bowiem jakiegokolwiek dowodu potwierdzającego wypłatę mu należnego wynagrodzenia.

Znamienym jest też, czego strona odwołująca ostatecznie nie kwestionowała, iż w chwili rzekomego zawarcia umowy o pracę, jak i wydania świadectwa pracy wnioskodawcy O. S. nie było w kraju. Jakkolwiek możliwym było zawarcie umowy o pracę i wystawienie tego dokumentu za granicą - niemniej jednak strona powodowa tej okoliczności nie wskazała.

Czyniąc ustalenia Sąd Okręgowy na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 i 5 k.p.c. pominął wniosek pełnomocnika ZUS o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego grafologa na okoliczność braku podpisania wskazanych dokumentów (umowy o pracę, świadectwa pracy) przez Prezesa zarządu płatnika. Podnieść należy, że nawet gdyby przyjąć, iż okoliczność ta miała miejsce tj. ww. nie podpisał wskazanych dokumentów, powyższe samo w sobie nie przekreślało istnienia bądź nie łączącego strony stosunku pracy. Kluczowa w tym zakresie była bowiem nie tyle ważność zawartej między stronami umowy - ważność stricte dokonanej czynności prawnej, lecz sposób w jaki strony łączący je stosunek prawny realizowały. Ten natomiast w ocenie Sądu nie był w okolicznościach sprawy - w świetle zaoferowanych dowodów - w ogóle wykonywany, a nawet przy przyjęciu podjęcia poszczególnych czynności nie nosił znamion stosunku pracy - art. 22 kp. Tym samym wskazany dowód nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia i zmierzał do zbędnego przedłużania postępowania w sprawie.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r. poz. 1230 t.j.) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2022 r. poz. 1732 t.j.) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 i 2 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

O uznaniu stosunku łączącego dwie osoby za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Według art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku kodeks pracy, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia z dnia 17 stycznia 2006 roku III AUa 433/2005,...) Podleganie pracownikemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 roku o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

W przedmiotowej sprawie organ rentowy stanął na stanowisku, iż umowa o pracę zawarta między ubezpieczonym A. M. a płatnikiem (...) SP. Z.O.O. jest nieważna, bowiem została zawarta dla pozorów.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie, następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry

świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 roku (sygn. akt III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok SN z dnia 2 lipca 2008 roku, sygn. akt II UK 334/07, opubl. Legalis).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (lex nr 590241), iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazuje się, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.) wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 r. w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (lex numer 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy tym wszak założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenie zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić stronie odwołującej zarzutów, że zawarła umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym wszakże warunkiem, że na podstawie kwestionowanej umowy realizowałyby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić, że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał zatem badać, czy pomiędzy wnioskodawcą a płatnikiem składek istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

W tej sytuacji do Sądu należało przeprowadzenie oceny, czy analizowany stosunek prawny nosił konstytutywne cechy stosunku pracy.

W tym celu Sąd zbadał, czy odwołujący się osobiście świadczył pracę podporządkowaną pracodawcy (pod kierownictwem pracodawcy) w sposób ciągły, odpłatny, na rzecz i ryzyko pracodawcy. Dokonanie powyższego ustalenia miało bowiem znaczenie dla objęcia wnioskodawcy obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym, rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę.

Zdaniem Sądu analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że ubezpieczony na rzecz płatnika składek w spornym okresie nie wykonywał żadnej pracy. Wyżej wymieniony miał wykonywać pracę pracownika biurowego w pełnym wymiarze czasu pracy, jednak zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala ustalić, iż jakiegokolwiek czynności na rzecz płatnika wnioskodawca podjął. Jak już podniesiono, zeznania świadka co do tych okoliczności są niewiarygodne, miejscami zupełnie sprzeczne, nie ma też żadnej dokumentacji mogącej potwierdzać działalność wnioskodawcy. Strona podnosiła, iż wnioskodawca pracując zdalnie w określonym przez pracodawcę miejscu i czasie wykonywał czynności związane z obsługą korespondencji reprezentowaniem firmy wobec podmiotów zewnętrznych w tym klientów kontrahentów i różnego rodzaju urzędami, na polecenie płatnika zajmował się też kserowaniem i przesyłaniem dokumentów, za co otrzymywał stosowne wynagrodzenie. Jednakże, żaden z przedstawionych w procesie dowodów jednoznacznie wiarygodnie tych okoliczności nie potwierdza. Brak jest wiarygodnego dowodu z zeznań osób osobiście i rodzinie nie powiązanych z powodem (choćby kontrahentów firmy, pracowników urzędów, pracownika punktu ksero), które potwierdziłyby charakter i rzeczywisty fakt wykonywania przez wnioskodawcę powierzonych mu czynności pracownika biurowego w spornym okresie. Nie istnieją też żadne dokumenty, bądź inne pokwitowania z podpisami wnioskodawcy mogące chociażby uprawdopodobniać te okoliczności. Znamiennym jest przy tym, iż wnioskodawca miał w kraju zastępować właściciela firmy, a de facto nie podpisywał żadnych dokumentów. Materiał zaoferowany w procesie nie pozwala na ustalenie jak praca wnioskodawcy była zorganizowana, jakie czynności stricte i w jakich godzinach, w jakim wymiarze podejmował, na czyje ryzyko. Mało tego nie wiadomo jak powód z wykonywanych czynności i czasu pracy miał być rozliczany. Ponadto jeśli nawet wnioskodawca dokonał czynności, na które niewiarygodnie wskazywał świadek - jego syn, przy braku możliwości skonkretyzowania elementów charakterystycznych określonych w art. 22 kp twierdzenie, iż strony łączył stosunek pracy nie jest uprawnione.

Znamiennym na gruncie rozpatrywanego przypadku jest także to, iż płatnik w spornym okresie w ogóle nie miał też potrzeby zatrudnienia wnioskodawcy i nie istniały ku temu ekonomiczne podstawy. Firma płatnika osiągała straty, jej działalność z powodu pandemii w praktyce była wstrzymana, uprawnionym do działania w imieniu płatnika był syn wnioskodawcy, a upoważnienia i pełnomocnictwa mu udzielone nie zostały cofnięte. Syn wnioskodawcy, co sam przyznał nadal odbierał korespondencję przesyłaną do płatnika do wynajmowanego przez niego płatnikowi biura mieszczącego się w jego mieszkaniu, on też z ramienia płatnika wystąpił o zasiłek chorobowy dla wnioskodawcy. Nikt też w miejsce wnioskodawcy w okresie jego nieobecności w pracy spowodowanej chorobą nie został zatrudniony. Zapotrzebowanie na pracę wnioskodawcy nie było zatem realne. Podkreślić należy, że fakt braku zatrudnienia pracownika na zastępstwo utwierdza Sąd w przekonaniu, że zatrudnienie wnioskodawcy przez płatnika było gospodarczo nieuzasadnione, a co za tym idzie było fikcyjne. Ponadto płatnika nie było stać na zatrudnienie pracownika. Osiągane przez niego przychody w czasie pandemii nie usprawiedliwiały takiego kroku. I choć to przedsiębiorca ponosi ryzyko własnej działalności, nie można przyjąć, iż racjonalnym jest działanie skalkulowane na straty, kiedy to zatrudnienie pracownika winno łączyć się z określonymi korzyściami, osiągnięciem ekonomicznego zysku, który zasadniczo jest celem prowadzenia działalności gospodarczej. Nie należy też pomijać, iż strony pozostawały w bliskich relacjach przyjacielskich, co mogło stanowić asumpt dla stworzenia dla wnioskodawcy

mającego poważne problemy ze zdrowiem na tle kardiologicznym (co potwierdza dostępna dokumentacja medyczna) i pozostającego bez pracy, sztucznego fikcyjnego tytułu do ubezpieczeń.

Reasumując, zdaniem Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że w sprawie niniejszej nie zostały spełnione wskazane omówione powyżej elementy określone w art. 22 kp świadczące o istnieniu stosunku pracy. Jeżeli odwołujący nie wykazał podporządkowania pracowniczego i potrzeby zatrudnienia w określonych warunkach, to z tego względu nie można uznać, że czynności odwołującego były wykonywane w ramach stosunku pracy /III AUa 66/21 - wyrok SA Lublin z dnia 10-06-2021/.

W ocenie Sądu okoliczności sprawy jednoznacznie wskazują, że celem podjętych przez płatnika i ubezpieczonego działań było wyłącznie uzyskanie przez niego świadczeń z ubezpieczenia społecznego. Przed kwestionowanym zatrudnieniem wnioskodawca nie miał tytułu do ubezpieczenia, a w związku z chorobą, z którą się zmagał niewykluczone było dalsze leczenie. Celem działania stron nie było więc, świadczenie pracy w ramach stosunku pracy i uzyskiwanie z tego tytułu wynagrodzenia, a jedynie osiągnięcie innych korzyści, które prawo wiąże z istnieniem stosunku pracy. Tymczasem co już podniesiono głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Do ustalenia, że doszło do powstania między stronami stosunku pracy nie jest wystarczające spełnienie warunków formalnych zatrudnienia, a konieczne jest ustalenie, że strony miały zamiar wykonywać obowiązki stron stosunku pracy, wynikające z umowy o pracę i to czyniły /por wyrok SN z 24.02.2010 r. II UK 204/09/.

W ocenie Sądu na gruncie rozpoznawanej sprawy strony umowy musiały mieć świadomość tego, że umowa nie będzie ich obowiązywać, a ich ewentualne zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, będą krótkotrwałe. Nawiązanie stosunku pracy, którego elementami są zobowiązanie się pracownika do wykonywania pracy i zobowiązanie pracodawcy do wypłacania wynagrodzenia, nie było rzeczywistym celem stron. Stronom chodziło o uzyskanie świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i temu celowi podporządkowały skonstruowanie określonej sytuacji prawnej, a umowa o pracę stanowić miała przede wszystkim narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę nie mogło stanowić zaś podstawy do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowników.

Wobec powyższego Sąd uznał, że zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca niepodleganie przez wnioskodawcę od 1.07.2020 r. do 31.03.2021 r. ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę jako pracownika u płatnika (...) SP. Z.O.O. odpowiada prawu i na podstawie art.477¹⁴§1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art.98 §1 i §3 k.p.c., zgodnie z treścią którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym koszty wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika.

Organ rentowy wygrał sprawę w całości, stąd Sąd obciążył wnioskodawcę obowiązkiem zwrotu poniesionych przez organ rentowy kosztów zastępstwa radcowskiego, ustalając wysokość należności w oparciu o przepis § 2 ust 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tj. Dz. U. z 2018 r., poz.265).

J.L.